

หลักสูตรส่งเสริมความรู้ด้านการงบประมาณสำหรับหน่วยงานภายนอก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยสำนักงบประมาณ ระหว่างวันที่ ๒ – ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เนื้อหาและหัวข้อของหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วย ๔ หัวข้อ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ดังนี้

๑. ความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณ การวางแผนและจัดทำงบประมาณ การอนุมัติ และการบริหารงบประมาณ การบูรณาการงบประมาณ

๑.๑ หลักการงบประมาณแผ่นดิน ต้องใช้หลักในการจัดการงบประมาณแผ่นดิน ดังนี้

๑) หลักการคาดการณ์ไกล (foresight) คือ การคาดการณ์ล่วงหน้าว่ามีภารกิจใดต้องทำ และจะใช้งบประมาณเพื่อการนั้นๆ เท่าใด เมื่อใด

๒) หลักประชาธิปไตย (democracy) หมายถึง เงินได้ของรัฐบาลเกือบทั้งหมดเกิดจากเงินของราษฎร ฉะนั้นจึงเป็นการสมควรที่ราษฎรจะต้องรู้เห็นและให้ความเห็นชอบด้วย

๓) หลักดุลยภาพ (balance) หมายถึง เงินได้กับเงินจ่ายของรัฐบาลจะต้องสมดุลหรือเสมอกันทุกปี และหมายความว่าถึงบางปีเงินได้จะน้อยกว่าเงินจ่าย (ขาดดุล) ก็จะต้องมีบางปีที่เงินจ่ายจะน้อยกว่าเงินได้ (เกินดุล)

๔) หลักสารัตถประโยชน์ (utility) หมายถึง การใช้สามัญสำนึกและความรู้เฉพาะเรื่องประกอบการพิจารณาว่ารายจ่ายใดเป็นประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง

๕) หลักยุติธรรม (equity) หมายถึง ความถูกต้องตามกฎหมาย ความถูกต้องทางศีลธรรม และความชอบธรรม

๖) หลักสมรรถภาพ (efficiency) หมายถึงวิธีการควบคุมงบประมาณทั้งรายได้และรายจ่ายให้ถูกต้อง ซึ่งต้องให้เกิดสมรรถภาพ และความสุจริตไปพร้อมๆ กัน

๑.๒ กระบวนการจัดการงบประมาณ แบ่งเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) วางแผนงบประมาณ ๒) จัดทำงบประมาณ ๓) อนุมัติ ๔) บริหาร ๕) ติดตามประเมินผล

๑) การวางแผนงบประมาณ แบ่งเป็น

- การทบทวนงบประมาณ โดยศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณปีที่ผ่านมา รายงานการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการดำเนินงาน (PART) การศึกษาทบทวน/ปรับปรุง เป้าหมาย กลยุทธ์ ผลผลิต กิจกรรม ตัวชี้วัด การปรับปรุงฐานข้อมูลประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง (MTEF)

- การวางแผนงบประมาณ ได้แก่ จัดทำข้อเสนอวงเงินงบประมาณเบื้องต้น การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการ กำหนดนโยบายและวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดทำยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ทั้งนี้ การวางแผนงบประมาณโดยใช้หลัก ๓R ในการบริหารจัดการงบประมาณ คือ

๑. Review คือ การทบทวนปรับลดงบประมาณ จากประวัติการใช้จ่ายในปีที่ผ่านมา

๒. Redeploy คือ การทบทวน ปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน หรือปรับปรุง กิจกรรมใหม่ โดยดูความเหมาะสมจากผลงานที่ผ่านมา

๓. Replace คือ การทำโครงการใหม่ที่ดีกว่า มีความพร้อมมากกว่ามาดำเนินการ

๒) การจัดทำงบประมาณ ประกอบด้วย ๑. จัดทำแผนงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์ ๒. จัดทำคำขอของงบประมาณ ๓. พิจารณาคำขอของงบประมาณ ๔. จัดทำร่าง พรบ. งบประมาณ และ ๕. เสนอร่าง พรบ. งบประมาณ โดยมีแนวทางที่ควรใช้ในการดำเนินการ คือ ๑. พิจารณาโดยใช้หลัก ๓R เป็นองค์ประกอบในการดำเนินการจัดทำงบประมาณ ๒. ควรมีการทบทวนความจำเป็นเร่งด่วนของกิจกรรม/รายการที่ได้รับจัดสรร

งบประมาณ ๓. การทบทวนความพร้อมและเงื่อนไขต่างๆ ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ๔. ติดตามข้อมูลนโยบายใหม่ และ ๕. จัดเตรียมกิจกรรมและรายการที่ตอบสนองต่อนโยบายใหม่ของรัฐบาล

๓) การอนุมัติงบประมาณ โดยสภาผู้แทนราษฎร จะพิจารณาภายใน ๑๐๕ วัน โดยแบ่งเป็นวาระที่ ๑ คือ รับหลักการ วาระที่ ๒ คือ กรรมาธิการพิจารณา และวาระที่ ๓ คือ รับร่าง พ.ร.บ. หลังจากผ่านวาระที่ ๓ แล้ว วุฒิสภาจะพิจารณาภายใน ๒๐ วัน

๔) การบริหารงบประมาณ หลักในการบริหารงบประมาณ ดังนี้

- ควรให้สอดคล้องกับระบบและวิธีการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

- ควรมีการกำหนดวิธีการจัดสรรงบประมาณตาม พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมถึง การโอนเปลี่ยนแปลงรายการ เพื่อให้ส่วนราชการใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างรวดเร็วเกิดประโยชน์สูงสุด

- มอบอำนาจและความรับผิดชอบให้กับหัวหน้าส่วนราชการในการบริหารงบประมาณ ได้อย่างยืดหยุ่นและคล่องตัว กำหนดให้ส่วนราชการบริหารงบประมาณให้บรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ ตามแผนที่กำหนด

- กำหนดให้ส่วนราชการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และจัดส่งให้สำนักงานงบประมาณเพื่ออนุมัติ

- กำหนดให้การบริหารงบประมาณสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล คือ การเบิกจ่ายงบประมาณ มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบและเปิดเผยต่อสาธารณะได้

๕) การติดตามประเมินผล วัตถุประสงค์ในการติดตามประเมิน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณทำให้หน่วยงานทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและการบริหารจัดการงบประมาณ รวมทั้งทราบผลการผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่หน่วยงานได้กำหนด โดยการติดตามประเมินผล มีประโยชน์ ดังนี้ ๑) ใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารจัดการงบประมาณ ๒) ใช้เป็นสารสนเทศในการทบทวนเป้าหมายการให้บริการ ผลผลิต ตัวชี้วัด ในปีงบประมาณต่อไป ๓) ใช้เป็นสารสนเทศในการจัดทำงบประมาณในปีต่อไป ๔) นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือปัญหาอุปสรรค และ ๕) ใช้เป็นสารสนเทศในการชี้แจงงบประมาณต่อรัฐสภา

๒. ระบบสารสนเทศด้านการงบประมาณ

ระบบสารสนเทศด้านการงบประมาณ มีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อเป็นระบบการจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New e-Budgeting) เป็นระบบที่มีการออกแบบเพื่อเป้าหมายสำคัญของสำนักงานงบประมาณที่จะทำให้กระบวนการงบประมาณ มีความสะดวก รวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อน มีประสิทธิภาพถูกต้องแม่นยำ ซึ่งมีภาพรวมของระบบ คือ ๑. ช่วยรองรับการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างระบบภายในและภายนอกสำนักงานงบประมาณ ๒. เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการดำเนินงาน ลดความซ้ำซ้อนและความผิดพลาด ๓. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างข้อมูลงบประมาณมีความยืดหยุ่นสูง ๔. รองรับเปรียบเทียบงบประมาณปีก่อนหน้าและปัจจุบัน โดยแสดงถึงการเปลี่ยนแปลง เช่น แผนงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการจัดทำงบประมาณ ๕. รองรับการนำข้อมูลจากระบบที่เกี่ยวข้องมา เป็นเงื่อนไขในการตั้งค่าของงบประมาณและพิจารณาข้อเสนอวงเงินงบประมาณ ๕. รองรับการใช้งานหน้าจอเดียวกันพร้อมกันในหลายผู้ใช้งาน โดยประโยชน์ของระบบ New e-Budgeting ช่วยในกระบวนการ

จัดทำงบประมาณในอนาคตได้ คือ ใช้งานที่หนักก็ได้ ทุกที่ทุกเวลา ลดกระบวนการทำงานที่ซ้ำซ้อน ใช้เวลาทำงานน้อยลง สามารถรองรับการใช้งานทุกอุปกรณ์และสามารถค้นหาข้อมูลจำนวนมากได้อย่างแม่นยำ

ตาราง ผลการประเมินเพื่อเปรียบเทียบการลดจำนวนกระบวนการทำงานระหว่างระบบปัจจุบันเปรียบเทียบกับระบบในอนาคต

ที่	กระบวนการ	กระบวนการในปัจจุบัน			กระบวนการในอนาคต		
		ทำงานด้วยระบบ	ทำงานด้วยมือ	รวม	ทำงานด้วยระบบ	ทำงานด้วยมือ	รวม
๑	กระบวนการทบทวนวางแผนงบประมาณ	๒๓	๑๘	๔๑	๑๔	๙	๒๓
๒	กระบวนการจัดทำงบประมาณ	๘๘	๑๕๒	๒๔๐	๑๕๓	๕๓	๒๐๖
๓	กระบวนการอนุมัติงบประมาณ	๕๖	๑	๕๗	๕๖	๑	๕๗
๔	กระบวนการบริหารงบประมาณ	๑๑	๖	๑๗	๑๔	๐	๑๔
๕	กระบวนการติดตามประเมินผล	๕	๐	๕	๑๑	๑	๑๒
	รวมกระบวนการ	๑๘๓	๑๗๗	๓๖๐	๒๔๘	๖๔	๓๑๒
		๕๐.๘%	๔๙.๑๗%		๗๙.๔๙%	๒๐.๕๑%	

๓. การติดตามประเมินผลและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

ตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีหลักการสำคัญ

๑. กำหนดให้ระเบียบมีความสอดคล้องกับระบบและวิธีการจัดการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

๒. กำหนดวิธีการอนุมัติเงินตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมรวมถึงการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่าย การโอนงบประมาณรายจ่าย การโอนเงินจัดสรร หรือการเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร เพื่อให้หน่วยรับงบประมาณใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. กำหนดการมอบอำนาจและความรับผิดชอบให้กับหัวหน้าหน่วยรับงบประมาณในการบริหารงบประมาณรายจ่ายได้อย่างยืดหยุ่นและคล่องตัวสูง

๔. กำหนดให้หน่วยรับงบประมาณบริหารงบประมาณรายจ่ายให้บรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานตามแผนงบประมาณ และแผนงานบูรณาการที่กำหนดไว้

๕. กำหนดให้มีเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ

๑) การจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

๒) การประเมินผลและการรายงาน

๓) การจัดทำ และรับส่งข้อมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

๖. กำหนดให้การบริหารงบประมาณสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทแผนปฏิรูปประเทศ โดยมีค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด รายการและวงเงินงบประมาณที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา เพื่อแสดงถึงผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่จะได้รับการใช้จ่ายงบประมาณ

จากตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีหลักการติดตามและประเมินผลที่หน่วยรับงบประมาณต้องจัดทำ

๑. ทบทวนและปรับปรุง เป้าหมาย ผลผลิต/โครงการกิจกรรม ตัวชี้วัดผลสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ และประโยชน์ที่ได้รับการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทระดับอื่นๆ

๒. วิเคราะห์ความเสี่ยง และวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณรวมทั้งวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการก่อนขอรับจัดสรรงบประมาณ

๓. จัดทำแผนการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ

๔. รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ

๕. รายงานผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่ได้รับการใช้จ่ายงบประมาณ เมื่อสิ้นระยะเวลาในแต่ละไตรมาสภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันสิ้นไตรมาส และรายงานผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่ได้รับการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี ภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

๖. รายงานการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายประจำปี การโอนงบประมาณแผนงานบูรณาการและการโอนงบประมาณแผนงานบุคลากร

๔. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการงบประมาณ

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องประเด็นหลัก เช่น

๑. พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๒๕ ค่าของงบประมาณจะต้องแสดงถึงวัตถุประสงค์ ในการนำงบประมาณไปใช้จ่ายจะต้องมีแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และให้จัดส่งรายงานเกี่ยวกับเงินนอกงบประมาณ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ผู้อำนวยการกำหนดด้วย

มาตรา ๓๕ การโอนข้ามหน่วยรับงบประมาณ งบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณจะโอน หรือนำไปใช้สำหรับหน่วยรับงบประมาณอื่นไม่ได้ เว้นแต่ ๑. มีพระราชบัญญัติให้โอน ๒. มีพระราชกฤษฎีการวมหรือโอนส่วนราชการเข้าด้วยกัน ๓. การโอนภายใต้แผนบูรณาการเดียวกัน ๔. การโอนภายใต้แผนบุคลากรภาครัฐ โดยข้อ ๓ และข้อ ๔ ให้กระทำได้เท่าที่จำเป็นและไม่เกิดผลเสียหายต่อการดำเนินการตามแผนงาน

มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง การโอนภายในหน่วยรับงบประมาณ งบประมาณรายจ่ายของหน่วยรับงบประมาณที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือรายการใดจะโอนหรือนำไปใช้ในแผนงานหรือรายการอื่นไม่ได้ ซ้ำยกเว้นได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ กรณีที่เป็นผลให้เพิ่ม เงินราชการลับ หรือเป็นแผนงานหรือ โครงการใหม่ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๓๖ วรรคสาม การโอนระหว่างรายการงบกลาง ในกรณีที่มีความจำเป็น ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ โดยอนุมัตินายกรัฐมนตรี จะโอนงบประมาณรายจ่ายงบกลางรายการใดรายการหนึ่ง ไปเพิ่มรายการอื่น ๆ ในงบกลางด้วยกันก็ได้

๒. ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

- การจัดทำแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนฯ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการใช้จ่ายหรือก่อนนี้ผู้กักพันใช้ในการกำกับดูแลติดตาม

ประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ และต้อง มีรายละเอียดแสดงถึงความเชื่อมโยงเป้าหมาย การปฏิบัติราชการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ มีเป้าหมาย ตัวชี้วัด รายการ และวงเงินงบประมาณที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเพื่อแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ หรือประโยชน์ที่จะได้รับ จากการใช้จ่ายงบประมาณ

- การปรับแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ การปรับแผนฯ ให้กระทำ ได้ในกรณี มีการต้องเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือตัวชี้วัด ของแผนงาน ผลผลิต / โครงการ เมื่อมีการโอน งบประมาณรายจ่ายไปให้หน่วยรับงบประมาณอื่น เมื่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีนโยบายใหม่

- การประเมินผล และการรายงาน ให้หน่วยรับงบประมาณ ดำเนินการรายงานผล การปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ และให้เจ้าภาพหลัก จัดทำรายงานผลฯ ของแผนบูรณาการตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งระบุปัญหา / อุปสรรค / แนวทางแก้ไข ภายใน ๑๕ วัน เมื่อสิ้นไตรมาส และจัดทำรายงานประจำปีแสดงถึงความสำเร็จในการปฏิบัติงานและการใช้ งบประมาณรายจ่ายที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการให้บริการกระทรวง ยุทธศาสตร์ชาติแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศโดยมีค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนภายใน ๔๕ วัน นับแต่วัน สิ้นปีงบประมาณ

๓. ระเบียบว่าด้วยการโอนงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ และงบประมาณรายจ่ายบุคลากร ระหว่างหน่วยรับงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ระเบียบนี้ ไม่ใช่บังคับกับเงินอุดหนุนทั่วไปที่จัดสรรให้แก่หน่วยงานของรัฐสภา ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอัยการ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายกำหนด ให้ได้งบประมาณเป็นเงินอุดหนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งงบประมาณ ที่สามารถนำมาโอน ได้แก่ งบประมาณที่หน่วยรับงบประมาณใช้จ่ายหรือก่องหนผู้กักขัง ไม่เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับความเห็นชอบ จากสำนักงบประมาณ และงบประมาณเหลือจ่าย

เอกสารประกอบเพิ่มเติม

จัดทำโดย

นางสาวศิวกานต์ สมศักดิ์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ